

Briuselis, 2018 05 31
SWD(2018) 286 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie

pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO

**kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB)
Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse
bylose įteikimo valstybėse narėse (dokumentų įteikimas)**

{COM(2018) 379 final} - {SEC(2018) 272 final} - {SWD(2018) 287 final}

Santrauka

Poveikio vertinimas dėl

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo iš dalies keičiamas 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (dokumentų įteikimas)

A. Būtinybė imtis veiksmų

Kodėl? Kokia problema sprendžiama?

Šiame reglamente nustatomi būdai, kuriais gali būti įteikiami teisminiai ir neteisminiai dokumentai ir nustatomos aiškios taisyklės dėl teisminių ir neteisminių dokumentų perdavimo iš vienos valstybės narės į kitą civilinėse ir komercinėse bylose. Jame numatyti būtiniausi teisių į gynybą standartai ir vienodi teisiniai reikalavimai tiesioginiam tarpvalstybiniam dokumentų įteikimui paštu.

Šiuo metu Europos Sąjungoje kasmet nagrinėjama maždaug 3,4 mln. tarpvalstybinio pobūdžio civilinių ir komercinių bylų. Jei bent viena bylos šalis gyvena kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje vyksta bylinėjimasis, teismai turi taikyti šį reglamentą, dažnai net ne vieną kartą per vieną teismo procesą. Tinkamam Reglamento veikimui būtina užtikrinti galimybę kreiptis į teismą, teisingą teismo procesą bylos šalims ir siekti išvengti teismo procese vėlavimo ir papildomų išlaidų. Pavyzdžiui, netinkamai bylos iškėlimo dokumento įteikimas yra pats dažniausias pagrindas atsisakyti pripažinti ir vykdyti teismo sprendimus.

Šiuo metu perduodančiosios ir gaunančiosios agentūros dokumentų įteikimo tikslais vis dar beveik išimtinai siunčia popierinius laiškus, o tai gali būti brangu ir neveiksminga. Be to, tarpvalstybinėse bylose praktiškai nėra galimybės įteikti gavėjui dokumentus elektroniniu būdu, nors kai kurios valstybės narės jau įdiegė arba diegia tokią galimybę vidaus lygmeniu. Šia iniciatyva siekiama modernizuoti ir ypač skaitmeninti dokumentų įteikimo užsienyje procesą. Ji taip pat padėtų spręsti keletą kitų Reglamento trūkumų, nustatytų atlikus jo taikymo vertinimą. Dėl šių trūkumų piliečiai ir įmonės, o taip pat valstybės narės, patiria vėlavimo pasekmes ir išlaidas, jie trukdo užtikrinti procesinių teisių apsaugą ir sukelia teisinį neaiškumą ir netikrumą. Pagrindinės nustatytos problemos:

- aplinkybės, dėl kurių dokumentų įteikimas paštu nėra pakankamai veiksmingas,
- daugelyje valstybių narių – ribotos galimybės įteikti tarpvalstybinių bylų dokumentus tiesiogiai arba tokios galimybės nebuvimas, net jei pagal vidaus teisę tai leidžiama,
- bylos šalių procesinių teisių apsaugos nuostatų neaiškumas, kalbant apie reikalavimus dokumentų vertimui ir atvejus, kai sprendimas priimamas už akių, ir
- pirmenybė, teikiama alternatyviems dokumentų įteikimo šalies viduje būdams, o ne nurodytiems Reglamente.

Susiję suinteresuotieji subjektai – tai piliečiai ir įmonės kaip proceso šalys, įmonės kaip paslaugų teikėjai (pavyzdžiui, pašto paslaugų arba IT konsultavimo), valstybių narių valdžios ir teisminės institucijos ir teisės specialistai (visų pirma teisėjai ir advokatai).

Ši iniciatyva yra glaudžiai susijusi su iniciatyva dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose, kuriam taikomas Reglamentas (EB) Nr. 1206/2001. Šios dvi iniciatyvos yra glaudžiai susijusios su bendru Komisijos skaitmeninimo ir e. teisingumo prioritetu ir remiasi lygiagrečiu darbu baudžiamosios teisenos srityje (E. įrodymai), kad būtų sudarytos vienodos sąlygos baudžiamosios ir civilinės teisenos srityse. Jos grindžiamos ir naudojasi esamomis ES priemonėmis ir teisiniais standartais, tokiais kaip e. CODEX ir eIDAS reglamentu.

Ko siekiama šia iniciatyva?
Tikimasi, kad ši iniciatyva toliau didins teisminių procedūrų veiksmingumą bei spartą ir užtikrins tinkamą teisingumo vykdymą tarpvalstybinio pobūdžio bylose. Taip ji padės gerinti vidaus rinkos veikimą ir mažinti nereikalingas išlaidas ir tuo pačiu metu apsaugos ir stiprins teisę į gynybą. Pagal šią iniciatyvą bus dar labiau paskatintas ir supaprastintas tarpvalstybinis teisminis bendradarbiavimas, visų pirma pritaikant sistemą prie technologijų pokyčių ir pasinaudoti skaitmeninimo teikiamais privalumais, taip sudarant geresnes galimybes nustatyti adresato buvimo vietą. Be to, ji toliau didins teisinį tikrumą ir veiksmingumą, nes sudarys palankesnes sąlygas naudotis greitais įteikimo būdais, pvz., įteikimu paštu ir tiesioginiu įteikimu, ir bus aiškiai apibrėžta Reglamento taikymo sritis ir jo svarba ginant bylos šalių procesines teises.
Kokia papildoma ES lygmens veiksmų nauda?
Iniciatyva papildoma ES lygmens nauda, nes ja bus pagerintas teisminių procedūrų veiksmingumas ir sparta, supaprastinant ir spartinant bendradarbiavimo įteikiant dokumentus mechanizmus. Taip ši iniciatyva pagerins teisingumo vykdymą tarpvalstybinio pobūdžio bylose. Dėl savo pobūdžio valstybių narių bendradarbiavimas tarpvalstybinio mastu įteikiant dokumentus negali būti veiksmingai reglamentuojamas atskirų valstybių narių lygmeniu.
B. Sprendimai
Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvaistytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?
<p>Svarstytos įvairios galimybės: nuo su teisėkūra nesusijusių veiksmų iki teisėkūros veiksmų, kuriais siekiama įvairaus masto tikslų. Šios galimybės įvairios – e. teisingumo portale pateikti informaciją (pvz., apie priemones ir paieškos funkcijas), iš dalies pakeisti Reglamentą, patikslinant tam tikros nuostatas (pvz., dėl procesinių garantijų, kaip antai teisės atsisakyti priimti įteikiamus dokumentus), arba teisinis įpareigojimas valstybėms narėms (pvz., įpareigojant jas teikti pagalbą siekiant nustatyti adresato adresą numatant alternatyvias priemones šiam tikslui pasiekti).</p> <p>Tinkamiausia galimybė – politikos priemonių rinkinys, į kurį įtrauktos kelios priemonės:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įpareigoti valstybes nares palaikyti ryšį ir keistis dokumentais saugiomis elektroninėmis priemonėmis (pvz., e. CODEX); • įtvirtinti elektroninį dokumentų įteikimą kitoje valstybėje kaip priimtina įteikimo būdą pagal Reglamentą, su tam tikromis sąlygomis; • tiksliau nustatyti standartą, taikomą dabartiniams įteikimo paštu reikalavimams; • plačiau naudoti tiesioginį įteikimą ir nustatyti principą, kad skaitmeninis įteikimas yra standartinis įteikimo būdas; • įpareigoti valstybes nares teikti pagalbą siekiant nustatyti adresą, įgyvendinus (bent) vieną iš alternatyvių priemonių; • Integruoti susijusią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, Reglamente nurodant, kad ji taikoma ne tik dokumentams, parengtiems valstybinių įstaigų arba teisminių institucijų (pavyzdžiui, valstybinio notaro), bet ir privatiems dokumentams, jei juos reikia oficialiai įteikti siekiant įrodyti arba apsaugoti ieškovo teises; • iš dalies pakeisti Reglamentą siekiant patikslinti nuostatas dėl teisės atsisakyti priimti įteikiamą dokumentą; • nustatyti naujas taisykles, kuriomis atsakovas geriau apsaugomas už akių priimto sprendimo atveju; • nustatyti, kad fiktyvus įteikimo būdas yra leidžiamas užsienio bylos šalių atžvilgiu; ir • patikslinti, kokia informacija turi būti skelbiama e. teisingumo portale.
Kas kuriai galimybei pritaria?
Suinteresuotųjų šalių buvo paprašyta pateikti informaciją apie jų dalyvavimą tarpvalstybiniuose teismo procesuose ir savo pageidavimus. 73 proc. suinteresuotųjų šalių nurodė dalyvavusios tarpvalstybinėse bylose, o daugiau kaip 70 proc. dalyvavo bylose, kuriose turėjo būti taikomas Reglamentas. Ypač aiškiai pritaria

skaitmeninimui: 61 proc. respondentų sutiko, o 39 proc. buvo linkę sutikti, kad elektroninė komunikacija turėtų būti standartinė tarp institucijų ir (arba) agentūrų, dalyvaujančių tarpvalstybiniame teisiniame bendradarbiavime civilinėse bylose. Tam, kad reikėtų teikti teisminę pagalbą siekiant nustatyti asmens buvimo vietą kitoje valstybėje narėje, taip pat pritarė didžioji dauguma respondentų – visiškai sutinka 55proc., linkę sutikti – 33 proc. respondentų. Dėl tiesioginio įteikimo, 35 proc. respondentų nuomonė buvo labai teigiama, o 46 proc. buvo linkusios sutikti su tuo, kad kompetentingų asmenų, pavyzdžiui, antstolių arba teismo tarnautojų visose valstybėse narėse galima būtų iš užsienio tiesiogiai prašyti įteikti dokumentus jų teritorijoje. 43 proc. suinteresuotųjų šalių, pareikšdamos savo nuomonę, labai pritarė, o 47 proc. buvo linkusios sutikti, kad būtų naudinga užtikrinti vienodo lygio apsaugą atsakovams iš kitos valstybės narės, kurie nedalyvavo teismo posėdyje.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?

Pasirinktas politikos priemonių rinkinys visų pirma bus naudingas, nes sumažins sąnaudas ir sutrumpins terminus (pvz., bus sukurta elektroninė ryšių sistema, taip pat skatinamas elektroninis dokumentų įteikimas). Tai taip pat padėtų sumažinti neigiamą poveikį aplinkai, kartu užtikrinant darną su kitais teisės aktais.

Konkrečiai kalbant, šio reglamento veiksmingumą būtų galima pagerinti nustatant, kad agentūros privalo palaikyti ryšius per e. CODEX. Sudarius geresnes sąlygas taikyti elektroninį ir tiesioginį įteikimą, padidėtų ir teismo proceso veiksmingumas ir greitis, taigi sumažėtų našta piliečiams ir įmonėms. Rinkinys, kurį rekomenduojama rinktis, taip pat labai pagerinti galimybes kreiptis į teismą ir padidintų teisinį tikrumą, kadangi jame numatytos priemonės, šalinančios neaiškumą ir padedančios lengviau nustatyti adresato buvimo vietą. Šiuo teisės aktų rinkiniu Reglamento nuoseklumas būtų pagerintas tiek vidaus, tiek išorės aspektais. Jo nuostatos dėl dokumentų įteikimo elektroniniu būdu ir elektroninių ryšių būtų suderintos su privalomais duomenų apsaugos standartais. Tikimasi, kad šis rinkinys labai padės sumažinti Reglamento poveikį aplinkai, nes popierinis susirašinėjimas tarp paskirtų institucijų dokumentų būtų pakeistas elektroniniu dokumentų įteikimu naudojant elektronines ryšio priemones.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

Manoma, kad politikos dokumentų rinkinys sukels tam tikrų išlaidų valstybėms narėms, tačiau duos naudos piliečiams ir įmonėms, dalyvaujantiems tarpvalstybinėse bylose. Pagrindinės valstybių narių išlaidos bus susijusios su e. CODEXC įgyvendinimu, kuris bus privaloma perduodančiųjų ir gaunančiųjų agentūrų ryšio priemonė. Tačiau šios išlaidos yra gana nedidelės arba vienkartinės, o jų nauda būtų ilgalaikė. Apibendrinant, nauda būtų akivaizdžiai didesnė už sąnaudas.

Koks bus poveikis verslui, MVĮ ir labai mažoms įmonėms?

Pasirinkta priemonė, politikos priemonių rinkinys, būtų naudinga įmonėms, dalyvaujančioms tarpvalstybinėse bylose.

Politikos priemonių paketas leistų sutaupyti laiko besibylinėjančioms įmonėms, nes juo nustatomos veiksmingesni dokumentų įteikimo būdai. Kartu taip sumažėtų išlaidos advokatams, ypač tais atvejais, kai gali kilti ginčų, kadangi šiame reglamente pateikiama atitinkamų paaiškinimų. Manoma, kad įmonių, dalyvaujančių dokumentų įteikimo procese (pvz., antstolių) pajamos iš dokumentų įteikimo pagal Reglamentą turėtų kažkiek išaugti, nes atsižvelgiant į numatomą vidaus rinkos integraciją tarpvalstybinių bylų skaičius turėtų augti. Įmonių, kurios teikia paslaugas įvairiose pramonės šakose, pajamos gali kisti įvairiai: Naudą pajus IT konsultavimo paslaugų įmonės, elektroninio registruoto pristatymo paslaugos (ERDS) teikėjai, interneto ir telekomunikacijų paslaugų teikėjai, debesijos kompiuterijos paslaugų teikėjai ir skaitmeninio archyvavimo paslaugų teikėjai. Neutralų ar neigiamą ekonominį poveikį pajus teismo antstoliai, antstoliai ir kanceliarinių ir raštinės reikmenų tiekėjai.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Dėl siūlomo dokumentų rinkinio nacionalinės administracijos nepatirs didelių išlaidų, taip pat nebus sutaupyta

lėšų. Tikimasi, kad dėl veiksmingesnių teisinių procesų ir mažėjančios administracinės naštos bei darbo sąnaudų nacionalinės valdžios institucijos gaus naudos dėl mažesnių sąnaudų, susijusių su pašto paslaugomis. Įvedus e. CODEX kils tam tikrų išlaidų, tačiau ilginiui sumažės išlaidos pašto paslaugoms.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Siūlomas rinkinys turėtų teigiamą poveikį teisminiam bendradarbiavimui, nes būtų paprastai ir saugiai pagerinti ryšiai tarp valstybių narių, visų pirma pasitelkiant e. teisingumo portalą, suteikiantį informacijos apie taikomus įteikimo būdus ir išlaidas, siekiant užtikrinti greitą ir veiksmingą dokumentų įteikimą tarpvalstybinėse bylose. Tai padidintų teisinį tikrumą ir pagerintų galimybes kreiptis į teismą, nes būtų sustiprintos procesinės bylos šalių teisės. Be to, tai padėtų modernizuoti viešąjį administravimą (įskaitant teismus), užtikrinti tarpvalstybinį sveikumą ir palengvinti bendravimą su piliečiais pagal bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją ir e. vyriausybės strategiją.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma?

Siūlomos iniciatyvos poveikis bus įvertintas per penkerius metus po iš dalies pakeistos priemonės įsigaliojimo Komisijos parengtoje ataskaitoje.